

Toplumcu Düşünce Enstitüsü Haftalık Değerlendirme Notu

Haftalık Değerlendirme Notu/ 271014
Hazırlayan: Mahir BÜYÜKYILMAZ

28 Ekim 2014

A) DÜNYA

A1) Amerika Birleşik Devletleri (ABD) Kara Kuvvetleri Komutanlığı tarafından hazırlanan “Ordu Harekat Konsepti – Army Operating Concept” dünya kamuoyuyla paylaşıldı. Konsept; eğitim, teçhizat, liderlik ve hareket kabiliyeti konuları üzerine kara kuvvetlerinin ilerleyen döneme ilişkin yürüttüğü akıl ve eylem planı hakkında önemli ipuçları sağlıyor. ABD Kara Kuvvetleri Komutanı General Ray Odierno, konseptle alakalı yapmış olduğu açıklamada, ordunun dünyanın farklı bölgelerinde birbirinden farklı özelliğe sahip karmaşık durum ve sorunlarla aynı anda yüksek kapasiteyle mücadele etmek durumunda olduğunu, dolayısıyla ordunun algı çerçevesinin ve hareket kabiliyetinin bu gerçeklikle uyumlu hale getirilmesi gerektiğini belirtti.

Yeni konsept beş temel sütun üzerine bina edilmiş durumda bulunuyor; en iyi hale getirilmiş asker ve takım performansı, insanı ve fiziki kapasitenin küresel seviyede en üst düzeyde tutulması, kara-hava-deniz kuvvetleri arası ve kara kuvvetleri birimleri arasında ortak hareket kabiliyeti oluşturmak, farklı durumlara göre hızlı ölçeklenebilir ve tasarlanabilir kuvvetlerin meydana getirilmesi, adaptasyon seviyesi yüksek personelin yetiştirilmesi ve kurumların oluşturulması.

A2) PEW araştırma şirketi tarafından her yıl düzenli olarak yayınlanan Küresel Tutumlar Anketi açıklandı. 44 ülkede 48 bin kişinin katılımıyla gerçekleştirilen ankette katılımcılara, kendilerine sunulan beş seçenek arasından hangisini dünyaya karşı en önemli tehdit olarak gördükleri soruldu. Anket sonuçlarına göre dünya genelinde beş cevabın öne çıktığı görülüyor; bulaşıcı hastalıklar, dini ve etnik nefret, çevre kirliliği, nükleer silahlar ve eşitsizlik.

Türkiye’de katılımcıların yüzde 34’ünün nükleer silah, yüzde 29’unun dini ve etnik nefret, yüzde 17’sinin eşitsizlik, yüzde 10’unun bulaşıcı hastalıklar ve yüzde 7’sinin çevre kirliliği yanıtını verdiği görüldü. Ekonomik olarak gelişmiş Kuzey Amerika ve Avrupa ülkelerinde eşitsizlik öne çıkarken, İngiltere’de dini ve etnik nefretin en önemli tehdit olarak algılandığı ortaya çıktı. Dünyada karbon emisyonunun en yüksek seviyede olduğu ülke olan Çin’de katılımcıların yüzde 33’ü çevre kirliliği cevabında birleşti.

A3) Avrupa Merkez Bankası (AMB) Euro bölgesi bankacılık sektörünü tabi tuttuğu stres testi sonuçlarını içeren raporunu açıkladı. Stres testi kapsamında 130 banka mercek altına alındı ve bankaların ana sermayelerinin riski kaldırmaya yeterliliği, kredi bilançolarının sağlamlığı ve bankaların gelecek olası bir krize karşı sağlamlığı incelendi. Gerçekleştirilen bu testten 25 banka (İtalya 9, Güney Kıbrıs 3, Yunanistan-Belçika-Slovenya 2, Almanya-Avusturya, Fransa-İspanya 1) sınıfı geçemedi. Bu 25 bankanın sermaye açığı 25 milyar Euro olarak tespit edildi.

A4) AB üye ülkeleri liderlerinin katılımıyla AB Konseyi zirvesi Brüksel'de gerçekleştirildi. Zirveye AB bütçe krizi damga vurdu. Bu yılın bütçesine ek ödeme yapması için toplam dokuz üye ülkeye 3,2 milyar euronun üzerinde fatura çıkarıldı. Son dönemde AB'den ayrılmayı tartışan İngiltere karara ateş püskürürken, Londra öncülüğünde Hollanda, İtalya ve Yunanistan'ın ek ödemeye karşı ortak tutumda anlaştı. AB, en ağır faturayı gelişmiş ekonomiler içerisinde en hızlı büyümeyi kaydeden İngiltere'ye kesti. İngiltere'den 1 Aralık'a kadar Avrupa Birliği'ne 2,1 milyar euro ödeme yapması talep edilirken, İngiltere Başbakanı David Cameron, faturayı bu süreye kadar ödemeyeceğini açıkladı.

A5) Rusya ve Ukrayna hükümetleri arasında sürdürülmekte olan enerji anlaşması müzakereleri olumlu sonuç doğurmadı. Rusya tarafı Ukrayna'nın finansal güvence sağlamamasının müzakerelerin olumlu sonuçlanmasının önüne geçtiğini belirtirken, Ukrayna tarafı Rusya'ya karşı duyulan güven eksikliğinin temel engel olduğunu belirtti. Ukrayna'nın Rus doğal gazına olan bağımlılığı müzakere sürecinin aksaması nedeniyle ülkenin içinde bulunduğu siyasi ve ekonomik kırılganlığı kuvvetlendiriyor. Bu duruma ek olarak Rusya, Ukrayna'dan gerçekleştirdiği bütün gıda, yaş sebze ve meyve ithalatını durduğunu açıkladı.

A6) Çin'de üçüncü çeyrek büyüme verileri açıklandı. 7.3'lük büyüme verisi son 5 yılın en düşük seviyesi olarak kayda geçti. Ülkenin 2014 yılı için öngörülen 7.5 büyüme rakamı IMF tarafından revize edilmiş ve 7.4'e çekilmişti. Ülkenin büyüme hızındaki düşüş küresel ekonominin canlanacağına dair inancı aşağıya çeker ve Uluslararası Para Fonu (IMF) tarafından dünya ekonomisinin yeni dönemde içerisine gireceği fazı tanımlamak için kullanılan "yeni normal" halinin hızla hayata geçmekte olduğunu bir göstergesi niteliğinde bulunuyor.

B) BÖLGE

B1) Peşmerge güçlerinin Türkiye üzerinden Kobani'ye geçişi "teknik" sorunlar gerekçesiyle ertelendi. Peşmerge güçlerinin ne zaman Kobani'ye ulaşacağına ilişkin olarak Irak Kürt Bölgesel Yönetimi Peşmerge Bakanlığı Sözcüsü Helgurt Hikmet, IKBY'nin hazırlıklarını tamamladığını ve geçişin bir hafta içerisinde olacağını belirtti. 155 kişilik ağır silah eğitimine sahip bir ekibin bölgeye sevk edileceğini ifade eden Hikmet, güzargah hakkında bilgi vermedi.

Öte yandan, ABD Dışişleri Bakanlığı Sözcü Yardımcısı Marie Harf, Türkiye'nin IKBY Peşmergeleri'nin Kobani'ye gitmesine izin vermesi, koalisyonun oradaki güçleri destekleme çabalarına önemli bir katkı olduğunu ve Türkiye'nin sürece önemli katkıda bulunduğunu belirtti.

B2) Iraklı hükümeti, IŞİD'in Bağdat'ın kuzeyine gerçekleştirmiş olduğu saldırılarda kimyasal klor gaz kullandığını belirtti. Irak güvenlik güçlerinden 40 adet polis memurunun klor gazı zehirlenmesi geçirdiği bildirildi. Benzer raporların geçtiğimiz haftalarda Kobani'den de geldiği not edilmelidir. ABD'nin bu iddialar üzerine konuyla alakalı araştırma başlattığı açıklandı. Eylül ayı içerisinde Suriye'de farklı uluslararası kimyasal silah gözlem grupları tarafından benzer saldırıların gerçekleştirildiği belirtilmiş fakat bu saldırıların rejim güçleri tarafından yapıldığı düşünülmüştü. Bu kapsamda IŞİD'in kimyasal silaha başvurduğunun tespiti uluslararası kamuoyu açısından yeni ve önemli bir bilgi olarak kayıtlara geçiyor.

B3) BM gözlemci grubu tarafından İran hakkında hazırlanan son rapor, ülkenin, geçici nükleer anlaşmanın kapsamındaki yol haritasına uyduğunu ortaya koyuyor. Rapor, göre İran, 4.100 kg zenginleştirilmiş uranyumu seyreltme işlemine tabi tuttuğunu belirtiyor. İran'la, BM Güvenlik Konseyi Daimi Üyeleri olan ABD, İngiltere, Fransa, Rusya, Çin ve gruba dışarıdan dahil olan Almanya arasındaki nükleer müzakerelerin bir sonraki turu 24 Kasım'da gerçekleştirilecek. Bu tarih anlaşmanın sağlanması için son durak olarak nitelendiriliyor.

C) TÜRKİYE

C1) Başbakan Ahmet Davutoğlu, Bakanlar Kurulu'nda görüşülen İç Güvenlik Reform Paketi'nin detaylarını kamuoyuyla paylaştı. Pakette öne çıkan maddeler şu şekilde sıralanabilir;

a) İçişleri Bakanlığı'nın yeniden yapılandırılması: Emniyet Genel Müdürlüğü'nün yetkinliği güçlendirilecek. Hiyerarşik örgütlenmesi yenilenecek. Jandarma ve Sahil Güvenlik komutanlıklarının atama ve sicil yetkileri doğrudan İçişleri Bakanlığı'na bağlanacak. Askeri konular hariç bütün diğer konularda yetkiler İçişleri'ne devredilecek. Ayrıca jandarmanın kıyafeti de değişecek.

b) Önleyici ve adli istihbarat faaliyetlerinin denetimi: Herhangi bir konuda istihbarat dinlemesi veya adli dinleme yapılıyorsa, mutlaka dengeleyici mahiyette denetimi de yapılacak. Güvenlik birimlerinin istihbarat, teknik takip, dinleme gibi faaliyetleri önce İçişleri Bakanlığı, daha sonra Başbakanlık Teftiş Kurulu ve Başbakanlık'ta denetlenecek. Son olarak TBMM'de kurulacak 17 kişilik bir komisyona da rapor verilecek.

c) Şiddet olayları, toplantı ve gösteri yapma hakkının korunması ile ilgili tedbirler: Toplantı, gösteri yapanlara karşı her türlü saldırı engellenecek. Şiddete dönüştürülen her türlü eylem, suç sayılacak. Sokağa maskeli çıkanlar, potansiyel suçlu muamelesi görecektir. Gösteriye silahlı katılanların cezası ağırlaşacak. Halihazırda 6 aydan 3 yıla kadar olan hapis cezası, 2,5 yıldan 4 yıla kadar artırılabilecek. Gözaltı süreleri yenilenecek. İlgili vali yardımcısı veya üst bir amirden izin almak ve savcılığa müracaat etmek şartıyla polise 24 saat gözaltına alma hakkı tanınacak.

d) Eylemlerde oluşan kamu zararları, bizzat tahribata yol açan eylemciden tazmin edilecek. Bu tür suçlarda zamanaşımı da uzatılacak. Suçlu 1 yıl sonra bile yakalansa verdiği zarar kendisinden tahsil edilecek.

e) Sosyal Medyanın yakından izlenmesi; Halkı şiddete çağıran tweet'ler engellenecek. Yaygın şiddet eylemlerine dönüşmesi halinde sosyal medyanın geneliyle ilgili tedbirler alınabilecektir. Kolluğun üst arama yetkisi yeniden düzenlenecek. Hukuki denetime ve gerekli izin prosedürlerine tabi olmak şartıyla üst araması yapılabilecektir.

SONUÇ – Değerlendirme ve Öneriler

- Türkiye'nin bölgede ivmesi hızlanan Kürt siyaseti, bu siyasetin içeride ve dışarıdaki eski ve yeni aktörlerinden meydana gelen çok kutuplu yapısı karşısında alacağı tutum dönem itibarıyla ülkenin toplumsal huzuru ve iç barışı üzerinde kalıcı etki yaratacak bir noktada bulunmaktadır.
- İçeride çalıştırılmaya gayret edilen barış sürecinin ortaya çıkmış olan bölgesel konjonktürden yüksek derecede etkilenebilirliği Türkiye için önemli bir sorun

kaynağı olma potansiyeline sahiptir. Zira Kürt siyaseti özelinde meydana gelmiş olan bölgesel denklem Türkiye açısından tek taraflı kontrol edilebilir ve yalnızca yerel bir gerçeklik olmaktan uzak görünmektedir.

- Türk Hükümeti tarafından sürdürülmekte olan politik çizginin barış sürecinin taraflarını tatmin etmediği görülmektedir. HDP-KCK-PKK çizgisinin farklı seviyelerdeki ve farklı biçimlerde dışa vurulan tepkiselliği bu durumu ortaya koymaktadır. Bu tepkiselliğe karşı henüz bir toplumsal karşı tepki patlamasının ortaya çıkmaması ise Türkiye için önemli şans olmakla beraber, bu durumun ne kadar kalıcı olabileceği sürecin devamında mutlaka hesaba katılmalıdır.
- İŞİD tehlikesi karşısında Türkiye'nin mensubu olduğu Batı ittifakının hedeflerinin ötesinde bulunan talepleri örgüt karşıtı sürecin parçası olmak adına pazarlık unsuru yapmış olması ciddi tepki yaratmakta ve ülkeyi yalnızlaştırmaktadır. Türkiye ile ABD arasında yaşanan hızlı iletişim trafiğinin ardından Trans-Atlantik ittifakıyla aynı sayfaya gelmiş görünmektedir. Ancak ülkenin katı katıya bağlı olduğu şeklinde bir algı yaratmış olan kırmızı çizgilerinden hızlı ödün veriyor duruma düşmesi yönetimin ciddiyeti ve güvenilirliği hakkında soru işaretleri yaratmaktadır.
- Hükümetin, tasarladığı yargı paketinin içerideki siyasal zeminde harekete geçmeye hazır durumda bulunan fay hatlarından ortaya çıkma ihtimali yüksek olan sosyal enerjiyi kontrol ve baskı altına almak olduğu anlaşılmaktadır. Hükümetin elini sadece ülkeye iç güvenlik riski oluşturabilecek gruplara karşı değil, sade vatandaşlara karşı da kuvvetlendiren bu paketin toplumsal huzura ne ölçüde katkı sağlayacağı ise tartışmaya açıktır. Bu paket ve arkasındaki siyasi anlayış, Türkiye'nin içinde olduğu değerlendirilen izolasyon durumunu daha da derinleştirme potansiyeline sahiptir.